

ВИСНОВОК

рецензента, кандидата педагогічних наук, доцента

Чинчевої Лариси Владилєнівни

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів

дисертації **Ликтея Богдана Володимировича**

«Формування лідерських якостей майбутнього керівника оркестрового

колективу у процесі фахової діяльності»,

поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії

за спеціальністю 014 – Середня освіта (музичне мистецтво)

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими планами, програмами, темами.

В умовах зростаючої невизначеності сучасне українське суспільство потребує людей, готових не лише брати на себе відповідальність, а й таких, які зможуть передбачати, критично оцінювати існуючі ризики, знаходити креативні рішення, створювати партнерські відносини, досягати високих результатів в командній роботі тощо. У зв'язку з цим важливого значення набуває проблема лідерства як соціально-психологічного феномену та потреба її вивчення в контексті становлення та розвитку індивідуальних лідерських якостей особистості.

Особливо гостро ця потреба постає для керівників творчих колективів (вокальних, хорових, оркестрових тощо), які працюють у сфері музичного мистецтва, де лідерство базується не тільки на технічних (управлінських) навичках керівника, а на його здатності надихати, об'єднувати та керувати колективом через емоційний і духовний контакт з музикантами. Адже сучасний диригент оркестру – це справжній лідер, авторитетна особистість, який здатний забезпечити творчу свободу кожному окремому музиканту, але й водночас має бути відповідальним за творчий результат всього колективу.

З цих позицій тему дисертаційного дослідження Ликтея Богдана Володимировича, присвяченого проблемі формування лідерських якостей майбутнього керівника оркестрового колективу у процесі фахової діяльності, вважаємо актуальною та своєчасною для розв'язання нагальних проблем сучасної вищої мистецької освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна.

Дисертаційна робота Ликтея Б. В. містить нове вирішення означеної проблеми, що підтверджено розробленою та експериментально перевіреною методикою формування лідерських якостей майбутнього керівника оркестрового колективу на засадах музично-коучингового підходу. Детальне опрацювання представленого наукового доробку дозволило відзначити якісне структурування роботи, грамотне визначення наукового апарату, цілісність, фундаментальність і логіку викладу основних теоретико-методологічних та практично-методичних положень.

Теоретико-методологічне підґрунтя дослідження забезпечено працями вітчизняних і зарубіжних дослідників у галузі педагогіки, психології, теорії лідерства, естетичного виховання та музичної освіти. Методологічною основою дослідження стали визначені дисертантом *наукові підходи*: міждисциплінарний, музично-коучинговий та особистісно-орієнтований, які між собою є взаємопов'язаними та взаємозумовленими.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

- *вперше* створено методику формування лідерських якостей майбутнього керівника оркестрового колективу з використанням інноваційних технік музичного коучингу;
- *уточнено та конкретизовано* сутність понять «лідерство», «лідерські якості», «музичний коучинг», «оркестровий колектив»;
- *здійснено* авторське трактування поняття «лідерські якості керівника оркестрового колективу» — як комплекс інтегративних особистісно-професійних якостей, які виявляються в здатності керівника ефективно організовувати, координувати та надихати учасників оркестрового колективу на творчу працю шляхом емоційно забарвленої, переконливої, гнучкої й ціннісно орієнтованої взаємодії;
- *схарактеризовано* компонентну структуру лідерських якостей керівника оркестрового колективу, що включає персонально-орієнтований,

комунікативно-коучинговий, організаційно-управлінський, когнітивно-рефлексивний та естетично-презентаційний компоненти;

- *розроблено* міждисциплінарну коучингову стратегію формування лідерських якостей майбутнього керівника оркестрового колективу;

- *подальшого розвитку* набули форми і методи диригентської підготовки фахівців мистецького спрямування в частині систематизації теоретичних положень та практичних (тренінгових) вправ у сфері музичного лідерства.

Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення.

Дисертаційна робота логічно структурована, складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, списку використаних джерел до кожного розділу, загальних висновків та додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, розкрито ступінь розробленості проблеми, науково коректно сформульовано мету, окреслено об'єкт та предмет роботи, розкрито теоретико-методологічні засади, визначено методи дослідження, конкретизовано його наукову новизну, теоретичне й практичне значення, подано відомості про апробацію і впровадження результатів роботи, схарактеризовано її структуру і обсяг.

У першому розділі дисертаційного дослідження дисертантом ґрунтовно проаналізовано вітчизняний та зарубіжний досвід формування лідерських якостей на основі сучасних теорії лідерства. З цих позицій лідерство розглянуто як багатогранне психолого-педагогічне явище, що має особливе значення для керівників й, зокрема, для керівників творчих музичних колективів. Встановлено, що лідерські якості вимагають не лише технічної майстерності, але й емоційного інтелекту, здатності до мотивації, управління міжособистісними відносинами та розвитку колективної довіри.

На підставі аналізу базових понять дослідження («лідерство», «музичний коучинг», «оркестровий колектив», «керівник оркестрового колективу», «фахова діяльність»), здійснено авторське визначення ключового

поняття дослідження – «лідерські якості керівника оркестрового колективу» та схарактеризовано його компонентну структуру, про що вже зазначалося.

Теоретичні напрацювання першого розділу створили основу для подальшого розроблення методичних засад формування лідерських якостей майбутнього керівника оркестрового колективу та перевірки їх ефективності у практичній діяльності.

У *другому розділі* дослідження розглянуто методичні засади формування лідерських якостей майбутнього керівника оркестрового колективу. Обґрунтовано *наукові підходи* : міждисциплінарний, особистісно-орієнтований та музично-коучинговий та визначено *педагогічні умови*, які сприяють розвитку лідерських якостей: індивідуалізація навчального процесу, розвиток емоційного інтелекту, створення сприятливого комунікативного середовища, розвиток управлінських навичок та стратегічного мислення.

На особливе схвалення заслуговує розроблена *авторська методика*, що включає три етапи: *освітній етап* – проведення лекцій, ворк-шопів, майстер-класів; інтерактивних занять, тренінгів, коучингових сесій, рольових ігор для розвитку комунікативних, управлінських та емоційних навичок; *практичний етап* – спрямований на розвиток практичних навичок управління колективом безпосередньо під час диригування з оркестром; *оцінний етап* – спрямований на детальний аналіз попередніх досягнень, виявлення сильних і слабких сторін керівника оркестрового колективу, проведення відповідної корекції обраної стратегії (за потреби). Розроблена методика є адаптивною, особистісно орієнтованою та інтегративною й створює умови для свідомого становлення лідера оркестрового колективу.

Третій розділ роботи присвячений дослідно-експериментальній роботі з формування лідерських якостей майбутнього керівника оркестрового колективу. У процесі здійснення діагностувальної роботи дисертантом було розроблено й обґрунтовано критерії сформованості лідерських якостей майбутніх керівників оркестрових колективів та підібрано показники до них.

Це: емоційно-когнітивний, мотиваційно-рефлексивний, комунікативно-творчий та організаційно-діяльнісний критерії. На основі розроблених критеріїв дисертантом було визначено *рівні* сформованості лідерських якостей: високий, достатній, середній і низький, яким було надано якісні та кількісні характеристики.

Отримані результати констатувального експерименту скерували автора до експериментальної перевірки розробленої методики формування досліджуваного феномена, яка складається з *трьох етапів* (освітнього, практичного та оцінного). На кожному з етапів формувального експерименту дисертантом ставилися конкретні завдання й застосовувалися відповідні методи. Серед них: метод 360-градусної оцінки, техніки SWOT-аналізу, техніки тілесної та музичної імпровізації, медитативні техніки, інтерактивні тренінги, рольові ігри, методи музичного коучингу тощо.

У цілому робота логічно структурована відповідно до поставлених завдань дослідження і сформульованих висновків, має широку джерельну базу, яка висвітлює ґрунтовність вивчення проблеми та доцільність запропонованих шляхів її вирішення, що свідчить про належний рівень обґрунтованості представлених наукових положень дисертації.

Переконливі дані експериментального дослідження, які підтверджені методами математичної статистики, довели ефективність авторської методики формування лідерських якостей майбутнього керівника оркестрового колективу. Мета дослідження досягнута, завдання виконані, що підтверджують висновки дисертації.

Практичне значення результатів дослідження полягає у розробці методики цілеспрямованого формування лідерських якостей майбутнього керівника оркестрового колективу. Викладені у дослідженні методичні положення можуть використовуватися для оновлення змісту таких навчальних предметів як «Хорове диригування», «Оркестрове диригування», а також для створення навчально-методичних посібників і методичних

рекомендацій для студентів факультетів мистецтв університетів з метою удосконалення їх диригентської підготовки.

Текст дисертації викладено доступною мовою, сучасним науковим стилем з критичним аналізом та висновками. Основні положення та висновки дисертації отримані автором самостійно.

Результати дослідження достатньо апробовано на конференціях різних рівнів. Висновки та результати повною мірою відображено у 5 публікаціях, з яких: 2 статті у фахових періодичних виданнях України з педагогіки, 1 стаття в зарубіжному періодичному виданні, 2 – праці у збірниках матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій.

Висновок. На підставі викладеного вважаємо, що дисертаційне дослідження Ликтея Богдана Володимировича на тему: «Формування лідерських якостей майбутнього керівника оркестрового колективу у процесі фахової діяльності», є цілісним завершеним самостійним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні досліджуваної проблеми, аргументованістю теоретичних положень, висновків та практичним значенням відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 і може бути подане до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Рецензент:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри хорового диригування
та теорії і методики музичної освіти
факультету мистецтв імені
Анатолія Авдієвського
УДУ імені Михайла Драгоманова

